

Inhoud

Voorwoord	9
1 Het onderzoek	11
1.1 Historische achtergrondsheets	13
1.2 De onderzoeksvragen	14
1.3 Uitgangspunten	14
1.4 Lublink in de historiografie van de letterkunde	15
1.5 Lublink in de genootschapshistoriografie	20
1.6 Lublink in de politieke historiografie	23
1.7 Het emotie-historisch perspectief	25
1.8 Bronnen	27
1.9 Opbouw onderzoek	31
2 Johannes Lublink junior, biografische schets	32
2.1 Een 'ongestadig' ventje	32
2.2 Lublink de jonge wordt 'Vader' Lublink	45
3 Gevoelens, de springveer onzer werkwys	51
3.1 Een 'nieuw hart en een nieuwe geest'	51
3.2 De gevoelsethiek: 'Het verbeteren van ons hart, van onze wil, is de groote taak'	56
3.3 Weerstand tegen de gevoelsethiek	62
3.4 De politieke lading van de gevoelsethiek	70
3.5 De verbeeldingskracht als middel: 'Gevoel zyn jammer angst en smart'	73
3.5.1 Gevoelens in de mortuaire letterkunde: 'Ontwaak, mijn hart! Ontwaak!'	78
3.5.2 Gevoelens in de briefroman: leerschool van het 'mededogen'	86
3.5.3 Gevoelens in het kerklied: 'Algemeene Menschenliefde'	92
3.6 Conclusie	96

4	Genootschappen als middel: het organiseren van maatschappelijke betrokkenheid	98
4.1	Introductie	98
4.2	Het doel van de genootschapscultuur: 'nut der Maatschappij en wezenlyk geluk'	104
4.3	Het genootschap Diligentiae Omnia	107
4.3.1	Lid-bestuurder van 1765-1772: organisatie en ontwikkeling	107
4.3.2	Werken 'tot welzijn van het algemeen'	113
4.3.3	Conclusie	116
4.4	Concordia et Libertate	117
4.4.1	Lid-bestuurder van 1767-1806: organisatie en ontwikkeling	117
4.4.2	Werken 'tot welzijn van het algemeen'	120
4.4.3	Patriots activisme	131
4.4.4	Conclusie	134
4.5	Libertate et Concordia	135
4.5.1	Lid-bestuurder van 1766-1806: organisatie en ontwikkeling	135
4.5.2	Werken 'tot welzijn van het algemeen'	138
4.5.3	Patriots activisme	143
4.5.4	Conclusie	144
4.6	De Maatschappij tot Redding van Drenkelingen	145
4.6.1	Bestuurslid van 1767-1816: organisatie en ontwikkeling	145
4.6.2	Werken 'tot welzijn van het algemeen'	151
4.6.3	Patriots activisme	154
4.6.4	Conclusie	156
4.7	De Oeconomische Tak van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen	157
4.7.1	Bestuurslid 1778-1784: organisatie en ontwikkeling	157
4.7.2	Werken 'tot welzijn van het algemeen'	164
4.7.3	Patriots activisme	171
4.7.4	Conclusie	172
4.8	Het Vaderlandsch Fonds-Kweekschool voor de Zeevaart	174
4.8.1	Bestuurslid van 1785-1816: organisatie en ontwikkeling	174
4.8.2	Werken 'tot welzijn van het algemeen'	177
4.8.3	Patriots activisme	181
4.8.4	Conclusie	183
4.9	Besluit	183
5	Welzijnsidealen in het politiek-revolutionair proces	188
5.1	De wervende kracht van oude begrippen	188
5.2	Verschillende welzijnsidealen	189
5.3	Het politiek patriottisme van Johannes Lublink	195
5.4	Het menslievende welzijnsideaal in de restauratie	203

5.5	Lublinks genootschappen in de Bataafse Revolutie	210
5.6	Conclusie	214
6	Van gevoelsethiek naar gevoelspolitiek	216
6.1	‘Laat rechtvaardigheid, billijkheid en menschlievendheid het begin en het einde van onze handelingen en besluiten wezen.’	216
6.2	De politieke functies van Johannes Lublink	221
6.3	Het welzijnsideaal in de grondwet: ‘doe aan anderen, ten allen tyde, zoo veel goeds, als gy in gelyke omstandigheden van hun zoudt wenschen te ontvangen.’	226
6.4	Het commissiewerk	233
6.4.1	Commissies in dienst van de staats- en natievorming	234
6.4.2	De scheiding van kerk en staat: ‘een zaak van het uiterste gewigt, en van den dringendsten nood voor het lieve Vaderland’	239
6.4.3	Onderwijs: ‘de moeder van vryheid en onafhangelykheid’	244
6.4.3.1	Resultaat	250
6.4.4	Volksgezondheid	251
6.4.5	‘Armbezorger voor de Bataafsche Republiek’	253
6.4.5.1	Resultaat	257
6.4.6	Economie: ‘voor den roem en het welzijn van het Bataafsche volk!’	259
6.5	Redevoeringen die aller gemoederen tot de hoogste gevoeligheid stemmen	262
6.6	Conclusie	271
7	Slotbeschouwing: ‘werkeloze deugd grenst zeer na aan ondeugd’	274
	Summary	280
	Nawoord	283

Bijlagen

De onderstaande bijlagen zijn te raadplegen via de digitale versie van dit proefschrift in het proefschriftoverzicht (DARE) op de site van de Universiteitsbibliotheek VU (UBVU).

- Bijlage 1 Overzicht persoonlijk netwerk Johannes Lublink, samengesteld op twee of meer overeenkomsten in genootschap en/of deelname aan Bataafse politiek
- Bijlage 2 Diligentiae Omnia (1765-1787) alle leden
- Bijlage 3 Directie Maatschappij tot Redding van Drenkelingen gedurende Lublinks deelname (1767-1800)
- Bijlage 4 Leden Concordia et Libertate gedurende Lublinks deelname in chronologische volgorde (1766-1800)

- Bijlage 5 Leden Libertate et Concordia, in chronologische volgorde (1734-1800)
- Bijlage 6a Leden dagelijks bestuur Hollandse Maatschappij van Wetenschappen in de periode van Lublinks deelname (1775-1780)
- Bijlage 6b Directie Oeconomische Tak departement Amsterdam in de periode van Lublinks deelname (1778-1784)
- Bijlage 7 Commissarissen Vaderlands Fonds Kweekschool voor de Zeevaart departement Amsterdam, chronologisch weergegeven (1782-1795)
- Bijlage 8 Politiek activisme Patriotse Revolutie 1787 in de genootschappen waarvan Lublink deel uitmaakte
- Bijlage 9 Leden van genootschappen in de volksvertegenwoordiging (1796-1805)
- Bijlage 10a De stadsbestuurders met een genootschapsachtergrond die in 1795 op eigen initiatief het bestuur van Amsterdam overnemen
- Bijlage 10b Voorbereidende revolutionaire commissies Amsterdam 1794

Bronnen en literatuur	285
Bibliografie Johannes Lublink	285
Primaire bronnen	291
Secundaire bronnen	297
Index	318